

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 2.

Fylke: Nord-Trøndelag

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Egge

Emne: Transport av høg

Bygdelag:

Oppskr. av: Sverre Høne

Gard:

(adresse): ~~Aspegr. Steinljer.~~
Svene nr. Steinljer.

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

Til høgtransport bli vanleg langvogn nytta. Ein del brukar firkjula darrisvogn. Ykkje grunder, men krøkler brukas både til langvogna og darrisvogna.

Til å gjera fast lasset — „sett lasset“, som vi sier, bli brøkt høgstang.

Storleiken på høglassa er vanleg omkring 250 kg. På darrisvogn nokka mindre.

På småbråk der det ikkje er hest, er det nokre som leiger hestehjelp til innkjøring av høg. Andre brukar bære. Denne bære er laga av to stenger 2,5-3 m lange, med 3-4 tverstre ca. 80 cm. lange. Brudda mellom langstengene (berestengene) er omkring 50-60 cm.

Lasset, bårda (dialekt: Båla, uttales med tykk l) bli gjort fast med stau. (Dialekt: Faus)

Langvogna kom på bråk til høgtransport litt etter kvart. Gardar med nokka lunde flate jorder byrja først å nytte langvogn. Elles kom det mykje an på korleis bonden var innstilt, om han var av dei som er svare til å ta etter det nye, eller om han var konservativ og heldt på det gamle.

Før langvognen i tid, vart brukta særskilde

2
Høysleder til høysladdpart.

Derse høysleder hadde treminier utan jarn eller staldrag (skoring). Men minne var sola, hadde ein skoring av tre. Skoringen var festa i minne med trenagler.

Høyslederen var ca: 2,50 m. lang og om lag 80 cm. bred. Lastet på ein slik slede var ca. 150 kg. Det vart brukt 2 hester (heiter) for desse sledane.

Min farfar brukte slede med hjul under. Dette hadde han rett brukt i Grang i Vamdalen. Men her i Egge var det berre på farfars gard at hjulsleder vart nytta. For slede med hjul vart brukt berre ein hest. Lasta var på same størleik som på slede som var utan hjul, og som det vart brukt 2 hestar for.

Hjula var ca. 40 cm. i tverrmål og av tre, men hadde jarnring. Det var trenavn og aksla var av tre. Aksla var festa litt bakover midt på slede, så slede vippe framover.

Draget frå hesten til slede var eit slags skjæker eller skakler, som det heitte. Festet mellom skaklene og slede var laga av midje og vart kalla slingtægga eller slængeltægga som det heiter i dialektus.

På somme gardar hadde dei nok så mange høysleder. På ein gard var det 14-15, enda garden den tida var ein vanleg heitgard (gard med 2 hester). Det var vel omkring 80 mål dyrke jord, men ein heil del naturleg eng, som vart

høya.

Omkring årtusendeshiftet vart høysledene for det meste avlagt. Langvayra kom vanly på bruk frå den tid.

Dei fleste gardar i Mårdre Egge hadde fjellslätt i Vordfjelllet i Trvam, granneliggde til Egge. Det var eit fjelleng til kvar gard og høyløier i kvart eng.

I høyløiene hadde dei ein høyslede liggende, som vart brukit til å frakte højet frå vollen til høyløiene.

På nyåret var det vanly at fjellhøjet vart kjørd heim. Til denne højtransporten vart nytta langsleder. Larra var omkring 200kg. Det var gjernast slik at alle kjørd heim højet på same tid. Dette for å nytta vegens med den var open. Vegen smadde att eller fänk igjen, dersom den vart liggende ei tid ubrukt.

Frå Egge til fjellenga var ^{det} omkring 2 mil. Når dei dreie fjellhøjkøyringa, reiste dei heimsafra kl. 5 om morgonen, og kom att omkring kl. 16.

Til å gjera fast fjellhøylarra bruke dei høytong.

Omkring 1890 vart det stilt med at gardane i Egge nytta fjellenga.

Frå den tid var det vanly at fjellenga, retten til å høya der vart bortleigd til jordbrukerane i granneliggda Trvam.

Den tid det var berikeleg å stå fjellenga eller andre utslätter, vart det for

å frakte højet fra der det lå til høj-
sledeu laga „hjemmer“, som ein bar
på skuldra. Når dei laga „hjemmer“
sette dei fram venstrefoten og raka med
siva så mykje høi inn til foten at det
vart ei passelig høi. For å få „hjemma“
på skuldra, tok dei tak med venstre
handa innunder „hjemma“ inn med
foten, og brukte siva, som ein heldt
med høgre handa, til stae i andre
kanten av „hjemma“, dermed lyfta ein
„hjemma“ opp på venstre skuldra.

Det var ei kunst å kunne ta på
ny store „hjemmer“ og berge dei så dei
likke ramla rundt.

Samme tider var det truga med
regn og det røy ut til å bli for
lita tid til å berge højet i hus,
vart det laga „tønne“ eller „sete“
dei bar da flere „hjemmer“ og la dei
ovannå kvarandre til det vart ei
tønne. Seinare, når det vart høgre,
kasta dei tønne utover til torsk
og så vart dei innkøyd.

Dette som her er nemnd er dei
bruksmåtare som vart nytta og for
ein del bli nytta til højtransport
her i bygd.

Det tok dessverre alt for lang tid før jeg
fikk sendt medlygte opplysninger.

Janar det i så måte blir rettare sestigang.
Arbeidet er veldig interessant, synes jeg.

Opplysningane om høytransport i ganskeltda
har jeg fått av min far Martin Sæversæmet
som nå er 83 år.

Sunder med teikningar av høyslede med hjul
og ei høytang. Dette har jeg teikna etter
minne. Gamle folk som jeg har sjut teikningane
til min at dei er riktige.

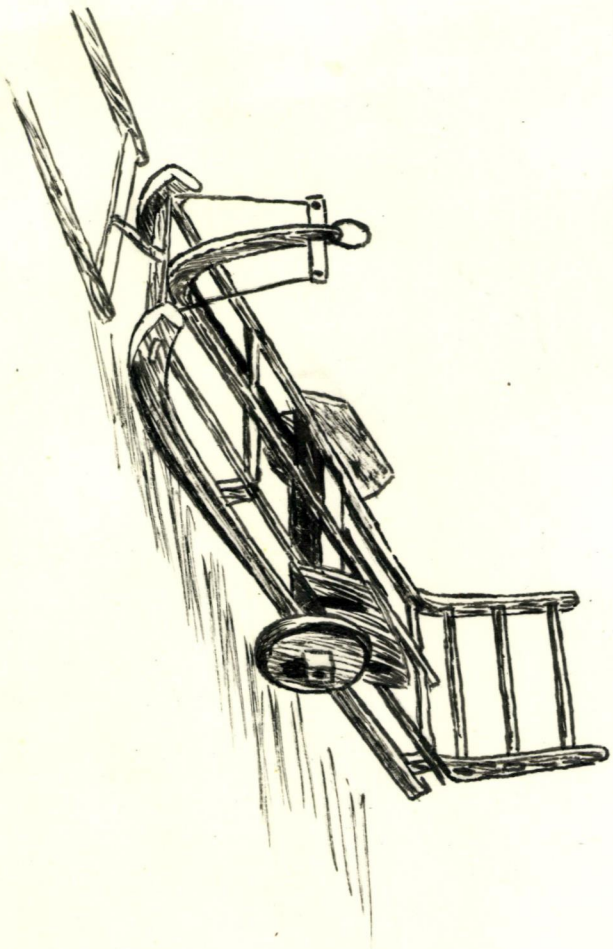
Min adr: er no: Sneve pr. Steinbjørn.

Sneve

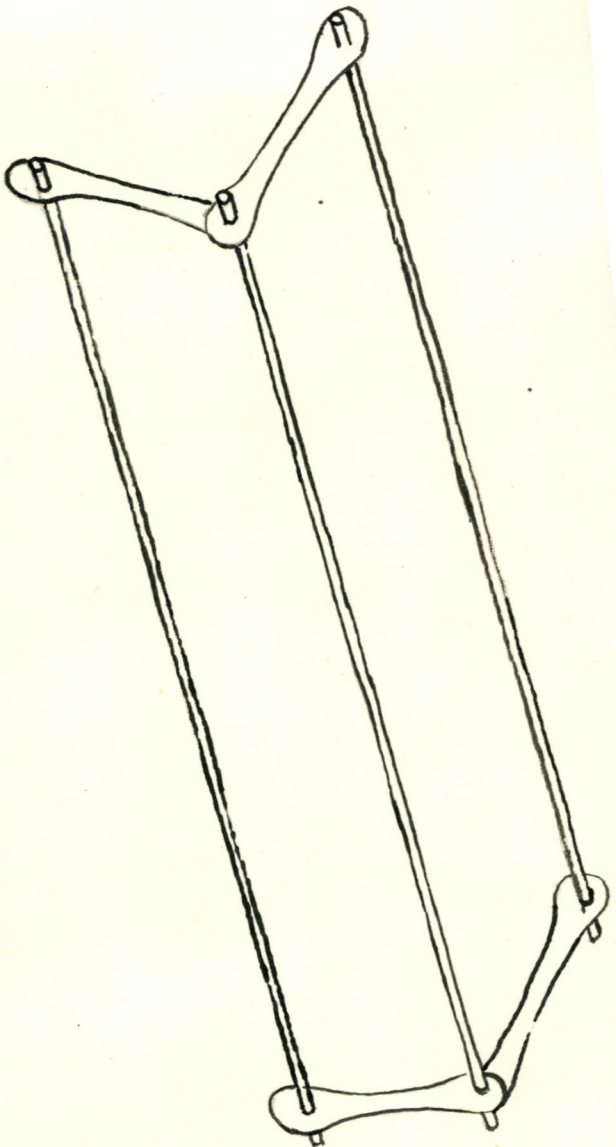
Sjurdan

Sneve Huse

71

*High back used by old, some minor changes
needed.*

71

Right fore limb of the *Uta stansburiana*
was the *Uta stansburiana* *belli*